

VNG position paper

Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) is het EU beleid voor landbouw en plattelandontwikkeling. Het GLB bestaat uit twee pijlers: het stelsel van directe betalingen/marktordening (1^e pijler) en plattelandontwikkeling (2^e pijler). De eerste wetgevingsvoorstellen voor het GLB voor de periode na 2020 worden medio 2018 verwacht. Na vaststelling werken lidstaten het GLB uit in nationale plattelandontwikkelingsprogramma's (POP).

Het hiervoor liggende document is opgesteld in nauwe samenwerking met vertegenwoordigers van de P10. Op basis van dit paper wordt samenwerking gezocht met betrokkenen in Den Haag en Brussel. Hierbij richten we ons enkel op de 2e pijler van het GLB.

Kansen en uitdagingen voor Nederlandse plattelandsgemeenten

Om goed te wonen, werken en recreëren op het platteland is het nodig te investeren in de aantrekkelijkheid ervan voor inwoners, bedrijven en toeristen. Een goede fysieke en digitale bereikbaarheid van voorzieningen en bedrijven speelt daarbij een

belangrijke rol. Dat draagt ook bij aan de economische ontwikkeling van het platteland. Ook de relatie met de stad is belangrijk. Steden bieden hun ommeland centrumfuncties. Het platteland biedt rust en ruimte aan de stad, maar zorgt ook voor nieuwe economische dragers, kansen voor klimaatadaptatie en het opwekken van duurzame energie. Een samenhangend beleid voor plattelandontwikkeling kan plattelandgebieden in Europa ondersteunen in de uitdagingen waar zij voor staan.

Waar staan we voor?

De VNG is van mening dat het GLB moet worden gemoderniseerd en vereenvoudigd om in te spelen op de uitdagingen in plattelandgebieden. Dat betekent dat de plannen voor het GLB vooral gericht moeten zijn op de doelstellingen en resultaten, en de lidstaten en regio's voldoende ruimte moeten bieden zodat zij kunnen inspelen op hun specifieke kenmerken. Op basis van de kansen en uitdagingen benoemen we een aantal thema's die in het nieuwe GLB geadresseerd moeten worden.

Duurzame landbouw

De VNG vraagt aandacht voor de omschakeling van de huidige naar een circulaire voedselproductie.

Dankzij techniek en innovatie bekleedt Nederland een toppositie in de internationale voedselproductie. Maar, deze efficiëntie kent ook zijn zwaktes die van invloed zijn op de aantrekkelijkheid van het platteland. De zorgen over de gevolgen van de intensieve veehouderij op menselijke gezondheid nemen toe en worden in afnemende mate geaccepteerd. Gezondheid van mens en dier moet ook in het kader van het GLB als onderdeel van een duurzame landbouw worden gezien. Een gemoderniseerd GLB moet inspelen op de bezorgdheden van burgers inzake een duurzame landbouwproductie. Daarnaast kampen boeren met een teruglopende bodemgesteldheid op hun bedrijven. De omschakeling van de huidige naar een circulaire voedselproductie op een relatief korte termijn is daarom noodzakelijk. Circulariteit is daarmee een belangrijke pijler onder duurzame landbouw.

Tevens vragen we aandacht voor korte ketens tussen producent en consument die de verbinding tussen burgers en boeren directer maken. In kortere, regionale voedselsystemen hebben boeren en burgers de prijs en kwaliteit van hun voedsel meer in eigen hand. Ook is er meer ruimte voor boeren, burgers, instellingen, bedrijven en gemeentelijke overheden om hun eigen initiatieven te ontplooiën en samen te werken, daarbij de duurzaamheid in acht nemend.

Energie en klimaat

De VNG vraagt aandacht voor de kansen die het platteland biedt voor klimaatadaptatie en het opwekken van duurzame energie.

In 2015 zijn in Parijs wereldwijde afspraken gemaakt om de opwarming van de aarde te beperken, die in de EU zijn omgezet in bindende doelen voor energiebesparing en duurzame energie. Naast het veranderen van ons energiegebruik, moeten we ons ook aanpassen aan klimaatverandering. De klimaatopgave heeft op landelijk niveau de volle aandacht. Toch wordt deze vaak regionaal of lokaal verder uitgewerkt. Dit schaalniveau is nodig om tot concrete acties en maatregelen te komen. Regio's maken hun eigen plannen om energieneutraal en klimaatbe-

stendig te worden. In het landelijk gebied liggen kansen op het gebied van energiebesparing, groene energie en klimaat. Een gemoderniseerd GLB moet meer ambitie tonen door deze kansen in kaart te brengen, te agenderen en te helpen realiseren.

Het GLB is een beleid voor de EU, maar heeft uiteraard wereldwijd gevolgen en verbanden. Daaraan moet bijzondere aandacht worden besteed wanneer besluiten worden genomen over de toekomst van het beleid. Duurzame landbouw vervult een belangrijke rol bij de uitbanning van armoede en voor duurzame ontwikkeling in ontwikkelingslanden. In 2015 hebben 193 wereldleiders zich verbonden aan de 'global goals' om wereldwijd bij te dragen aan duurzame ontwikkeling. Tussen nu en 2030 richten we ons op het uitbannen van wereldwijde armoede en ongelijkheid, het tegengaan van klimaatverandering en het creëren van een welvarend en vreedzaam bestaan voor iedereen. Tientallen Nederlandse gemeenten nemen inmiddels deel aan de VNG campagne 'Gemeenten4GlobalGoals' om deze doelen op lokaal niveau te realiseren. Ook de EU zal zich ten volle inzetten voor de realisering van de global goals.

Plattelandseconomie

Het GLB vervult een belangrijke rol bij het stimuleren van banen en groei op het platteland. De VNG vraagt aandacht voor diversificatie van de plattelandseconomie, het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit en het verbeteren van de bereikbaarheid van landelijke gebieden.

Een duurzame plattelandseconomie is divers en draait naast op de land- en tuinbouw ook op niet-agrarische functies, zoals toerisme, recreatie, kleinschalige bedrijvigheid, zorgfuncties, enzovoort. Het aantal agrarische bedrijven neemt steeds verder af. Verdergaande diversificatie van de plattelandseconomie is daarom essentieel voor de werkgelegenheid. De overgang naar een meer biobased economie biedt kansen voor de economische ontwikkeling en innovatie in het landelijk gebied. Nieuwe duurzame waardeketens op het platteland op het gebied van bio-energie en circulaire econo-

mie, evenals ecotoerisme, bieden landbouwers en plattelandsbedrijven mogelijkheden om hun activiteiten te diversifiëren, zich in te dekken tegen risico's en extra inkomsten te verwerven. Het beleid moet zich dan ook steeds meer richten op de ondersteuning van dergelijke inspanningen. Ook recreatie vormt een grote economische drager voor het platteland. Het grootste deel van het oppervlak van Nederland is immers een groene, aantrekkelijke omgeving. Door de ruimtelijke kwaliteit verder te verhogen is een bredere focus op Nederland als recreatiegebied mogelijk. Verbreding van de basis van de economie van het landelijk gebied is een belangrijk thema voor een nieuw GLB.

Bereikbaarheid speelt een grote rol bij leefbaarheid van het buitengebied; fysiek maar ook digitaal. Snel internet is een basisvoorziening. Waar te weinig of geen vraag is om breedbandconnectiviteit rendabel te kunnen aanbieden, moeten we zoeken naar andere oplossingen, zowel in praktische zin als wat betreft regels (staatssteun).

Uitvoering van het beleid: gebiedsgerichte aanpak en minder administratieve lasten

De ontwikkeling van het platteland raakt aan het debat over het Europees Meerjarig Financieel Kader (MFK) post 2020 en de daaraan gekoppelde Europese fondsen. De gemeentelijke inzet voor de toekomst van het EU-Cohesiebeleid richt zich op het

terugdringen van administratieve lasten en het vergroten van lokale beleidsruimte. De inzet van de huidige beschikbare instrumenten voor een gebiedsgerichte aanpak dienen in de volgende programma-periode terug te komen.¹ LEADER, onderdeel van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling, is een voorbeeld van een gebiedsgerichte aanpak. Dankzij de demografische en economische veranderingen hebben krimpgebieden de afgelopen jaren zelf geïnvesteerd in innovaties waarbij voorzieningen bleven functioneren in een samenleving die niet langer op groei gebaseerd is. Steun voor deze innovaties blijft noodzakelijk. De LEADER-aanpak kan daar een rol in spelen. Deze aanpak is bijzonder, omdat deze uitgaat van de kracht van de regio. Het is een doeltreffend middel gebleken voor lokale capaciteitsopbouw en voor de bevordering van sociale inclusie, armoedebestrijding en het scheppen van banen in de lokale economie. De VNG is groot voorstander van voortzetting van dit programma maar vraagt aandacht voor vermindering van de administratieve lasten en meer synergie met de gemeentelijke overheden om het plattelandspotentieel ten volle te kunnen benutten.

December 2017

¹ Zie VNG position paper over de toekomst van het Europese regionale beleid na 2020

Contactpersonen:

Bert van Vijfeijken: bert.vanvijfeijken@vng.nl
Inge Bruijns: inge.bruijns@vng.nl

VNG

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is de koepelorganisatie van de Nederlandse gemeenten. De VNG is de vereniging van en voor alle mensen, die bestuurlijk en ambtelijk in de Nederlandse Gemeenten werken. Samen met alle gemeenten stáát de VNG voor kracht en kwaliteit van het lokale bestuur. De VNG heeft in Brussel een ambtelijke voorpost. Daarnaast werkt de VNG samen met veel andere organisaties en is lid van o.a. de Europese koepel van verenigingen, de Council of European Municipalities and Regions (CEMR) en de internationale koepel United Cities and Local Governments (UCLG).

Vereniging van Nederlandse gemeenten
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
Tel. +31 (0)70 373 85 95